

Møde af Delegerede fra Landbosforeningerne

d. 12te—13de Juni 1865

angaaende de fremtidige almindelige danske
Landmandsforsamlinger.

(Afholdt paa den egl. Veterinair- og Landbohøjskole).

I April 1865 udgif der fra det egl. Landhuusholdningssekskab til samtlige Landets Landbosforeninger følgende Circulaire:

„De siden Afholdelsen af Landmandsforsamlingen i Odense indtraadte forandrede Forhold have havt til Følge, at den Beslutning, som da toges om Tiden og Stedet for den næste Forsamling, ikke kunde bringes til Udførelse, og at den Forbindelse, som hidtil har bestaaet i Rækkefølgen af disse for den danske Landbostand betydningsfulde Sammenkomster saaledes er bleven afbrudt. Da desuden Forsamlingen i Odense bl. a. vedtog, at det ene Medlem af den forberedende Comitee for den næste Forsamling skulde vælges af Landhuusholdningssekskabet og da derhos adskillige af de større provindsielle Landbosforeninger have udtalt det Ønske, at dette Sekskab vilde træffe passende Foranstaltninger til disse Møders Fortsættelse og navnlig til om muligt at bringe et saadant istand ad Aare, har Sekskabet under disse Omstændigheder fundet sig opfordret til at tage Initiativet til paa ny at søge Sagen bragt igang under Landbosforeningernes Medvirkning.

I Henhold til den Beslutning, som i et af Selskabets sidste Discussionsmøder*) blev fattet, og hvor det blev anseet ønskeligt, at Delegerede fra Landboforeningerne saavel som fra Landhuusholdnings-selskabet samles i Hovedstaden med det første, for nærmere mundtligt at forhandle og eventuelt at afgjøre de vigtigste Spørgsmaal om Sagen i Almindelighed og om Tiden og Stedet for den næste Landmandsforsamling, om Valget af Functionairer og om Forberedelserne til Ordningen i det Hele deels af Dyrskuet, Udstillingen af Redskaber, Produkter etc. og deels af selve Forhandlingerne samt saavidt muligt iværksætte det videre Fornødne til Foretagendets Udførelse, tillader man sig herved at foreslaae, at et saadant forberedende Møde afholdes i den Kongl. Veterinair- og Landbohøjskole ved Kjøbenhavn Mandagen den 12te og Tirsdagen den 13de Juni d. A., Formiddag Kl. 10, og derhos at anmode de ærede Landboforeninger og landøkonomiske Selskaber i Provindserne om at lade sig repræsentere paa dette Møde ved een eller to Delegerede.

I Forventning om, at denne Anmodning i Sagens Interesse imødekomes, tør man ubbede sig bæret med vedkommende Bestyrelses behagelige Svar saasnart muligt, med Opgivende af de Mænd, der ved denne Leilighed møde paa de respective Foreningers eller Selskabers Vegne."

Desuden blev der fra Selskabet rettet en Forespørgsel til Communalbestyrelserne i Aarhus, Randers og Viborg, om hvorvidt der i disse Byer overhovedet maatte være nogen afgjort Stemning for at faae Forsamlingen afholdt der, og hvad der fra selve Byernes Side kunde gjøres for at støtte Foretagendet.

Fra Justitsraad Finsen havde Selskabet iøvrigt modtaget en Skrivelse, hvori han nedlægger i dets Haand det ham ved

---

*) See dette Tidsskrifts foregaaende Hefte, S. 96—110. Det var fornemmelig Horsens Landbrugsforening, der havde fat sig i Bevægelse for denne Sag.

Forsamlingen i Odense overbragne Mandat som Medlem af den forberedende Comitee for den næste Landmandsforsamling.

I Henhold til Selskabets forestaaende Indbydelse samlede da Mandagen d. 12te Juni Kl. 10 Form. paa Landbohøjskolen, under Ledelse af Præsidiet for Landhuusholdnings-selskabet, enkelte Medlemmer af Selskabets Commission og følgende 33 Delegerede fra efternævnte 24 Landboforeninger:

For Kjøbenhavns Amt:

Proprietairerne Holstein (Dyrehavegaard) og Larsen (Søborggaard).

Frederiksborg Amt:

Proprietair Philipsen (Høiagergaard) og Cand. phil. Møller Tommerup (Esrom).

Holbek Amt:

Kammerherre Lehnsbaron Zhtphen Adeler (Adelersborg) og Proprietair Holm (Verchenfeldt).

Sorø Amt:

Kammerherre Neergaard (Ewenstrup) og Jægermester Beck (Valdbhgaard).

Præstø Amt:

Grev C. Moltke (Vhstrup) og Kammerraad Smidth (Rønnebe).

Fyens Stifts patriot. Selskab:

Grev Petersdorff (Einsiedelsborg).

Svendborg Amt:

Hoffjægermester Sehested (Broholm).

Maribo Amt:

Kammerherre Wichfeld (Engestofte).

Bornholm:

Gaarbeier H. R. Jespersen (Seiersgaard).

Trø:

Pastor Gundorph (Tranderup).

Vallerup og Omegn:

Gaardeier L. Jacobsen (Ledøie).

Samsø:

Hr. Friberichsen (Badstrupgaard).

Aalborg Amt:

Forpagter Toft (Louisendal) og Kammerjunker Stemann (St. Refstrup).

Viborg Amt:

Proprietair Bruun (Åsmildkloster).

Randers Amt:

Propriet. Mourier Petersen (Holbekgaard).

Aarhus Amt:

Grosserer H. Broge (Aarhus) og Propriet. Ingerslev (Marfælsborg).

Veile Amt:

Proprietair C. Eckardt (Drumgaard).

Ribe Amts nordre Deel:

Proprietair Lieut. B. Fabricius (Bramminge).

Salling:

Gaardeier S. Vyhke (Hem).

Skodborg-Vandsuld Herreder:

Proprietair H. Jørgensen (Langsgaard).

Kals Vig:

Godsseier Saxtorph (Vosnæsgaard).

Horsens Landbrugsforening:

Statsraad Westenholz (Mattrup) event., og Forpagter Heide (Bygholm). Suppleant: Proprietair Friis (Lillerup).

Elbo Herred:

Gaardeier Holt (Sandal).

Kolding Omegn:

Møller Thomsen (Kølles Mølle) og Gaardeier P. Nyboe (D. Gjesten).

Af Landhuusholdnings-Selskabets Præsidenter: Statsraa-
berne Drewsen og Tveddorp samt Professor Jørgensen fungerede
Sidsnævnte som Dirigent.

Efterat det eenstemmigt var blevet vedtaget, at den 10de
danke Landmandsforsamling skulde afholdes i 1866,
fattes det under Forhandling, i hvilken By Mødet skulde finde
Sted. Det oplystes, at der fra Communalbestyrelserne ikke
blot i de ovennævnte Byer: Aarhus, Randers og Vi-
borg, men ogsaa fra dem i Raskov og Kolding var frem-
sendt Indbuddelser til at afholde det der; paa den sidste Byes
Begne havde Agent, Mægler E. Kjær givet Møde med det
Hverv, mundtlig at forebringe og anbefale Byens Dnsste om at
blive valgt til Mødested. Der fremførtes de forskjellige Grunde,
der talte for den ene fremfor den anden af disse Byer. For
Viborg anførtes fornemmelig Hensynet til Syllands Vestereg
og Limfjordsbækket, for Raskov, at der endnu ikke havde
været afholdt noget Møde i Lolland-Falsters Stift, og for
Kolding Hensynet til Nordflæsvis; men de oekonomiske Grunde
lagde det tungeste Lod i Bægtstaaen og førte til, at ved Af-
stemningen valgtes Aarhus med 26 Stemmer (Kolding
havde 14).

Til at overveie de forskjellige Spørgsmaal med Hensyn til
Mødets Ordning og til at fremkomme med Forslag i saa Hen-
seende, valgtes derpaa en Comitee af følgende Medlemmer:

Statsraad Tveddorp (37 Stemmer).

Forpagter Heide (30 St.).

Statsraad Westenholz (30 St.).

Professor Jørgensen (18 St.) og

Hofjægermester Sehested (14 St.).

Der var afgivet 40 Stemmesedler.

Comiteen endte sit Arbeide samme Dags Eftermiddag, og
dets Forslag forhandlede i et Møde næste Formiddag.

Comiteens første Forslag gik ud paa, at der indtil vi-
dere i Regelen hvert andet Aar skulde afholdes en
Landmandsforsamling i Juni eller Juli Maaned.

Dette Forslag maatte nærmest betragtes som et Mæglingsforslag, for at imødefomme de forskjellige Meninger, der havde gjort sig gjældende. Flere holdt nemlig for, at der skulde arbeides hen til, at Møderne bleve eetaarige, medens Andre antog, at de kunde indskrænkes til at være treaarige. Ved Forslaget, som det forelaae, var intet Bestemt fastslaaet; efter det kunde der, alt som Forhold og Omstændigheder tilfagde det, holdes saavel eetaarige som treaarige Møder, og man havde navnlig tænkt sig, at der inden det Møde, som vilde blive afholdt i Kjøbenhavn 1869, i Forening med Landhuusholdnings-selskabets Secularfest, muligen kunde finde et mindre Møde Sted f. Ex. paa Volland-Falster. Herimod gjordes gjældende, at det dog maaskee vilde være mindre rigtigt i dette Øieblik at slaae Noget fast herom, og Forslaget blev derfor modificeret derhen: at næste Landmandsforsamling skulde afholdes i Kjøbenhavn 1869.

Comiteens næste Forslag gik ud paa, at Landhuusholdnings-selskabet Aaret forud for Forsamlingens Afholdelse skulde sammenkalde et Møde i Kjøbenhavn af Delegerede fra Landbosforeningerne. Under Forhandlingen herom, reistes der fra en enkelt Side Spørgsmaal om en heel anden Ordning af de fremtidige Landmandsforsamlinger navnlig ved Dannelsen af et nyt Selskab (Landmandsfelskabet), som da skulde tage Sagen i sin Haand; men da der ingen Stemning var herfor, stillede der ikke noget Forslag i saa Henseende. — Som en Mangel ved Comiteens Forslag fremhævedes, at det ikke udtrykkelig bestemte, hvormange Delegerede hver Forening havde at sende; thi, naar der ikke var fastsat et begrændset og ligestort Antal fra hver Forening, kunde nemlig let de i Nærheden af Mødestedet værende Foreninger staffe sig en Overvægt paa de fjernere liggendes Bekostning, hvilket navnlig kunde blive af Betydning, hvor der var Spørgsmaal om locale Interesser. Der stillede derfor det Endringsforslag, at hver Forening havde at sende 1—2 Delegerede, hvilket vedtoges.

Gjenstandene for Forhandlingerne paa dette Møde skulde efter Comitens Forslag være:

- a) Fastsættelse af Stedet for næste Landmandsfor­samling.
- b) Valg af 3 Medlemmer til den Comitee, der vilde have at forberede samme.
- c) Valg af Præsident og Vicepræsident.
- d) Valg af Medlemmer til de forskjellige Dommercomiteer (3 Dommere og 2 Suppleanter til hver).

Mod dette Forslag gjordes det i Almindelighed gjældende, at man derved betog Forsamlingen den Ret, den hidtil havde haft til at bestemme Mødestedet og foretage de omhandlede Valg. Herimod indvendtes, at egentlig talt havde en Forsamling, der mødte efter en Indbydelse, affattet overensstemmende med Forslaget, ingen Ret i saa Henseende. Erfaringen fra de tidligere Møder havde desuden viist, hvorlidet denne Ret havde at betyde, og der var intet Spørgsmaal om, at den nu foreslaaede Ordning var at foretrække for den hidtil brugte. Det maatte heller ikke oversees, at indirecte deeltog alle Landmænd, forsaavidt de vare Medlemmer af en Landbosforening, i Valgene, nemlig gennem deres Delegerede. Imidlertid vilde der jo Intet være til Hinder for at forelægge Forsamlingen i Aarhus de her vedtagne Bestemmelser, vedkommende den fremtidige Ordning, til Approbation.

Et andet Spørgsmaal, der reistes, var, om ikke Dyrene, ligesom Maskinerne, kunde være bedømte ved Mødets Aabning. Mange Stemmer hævede sig herfor; men forskjellige practiske Banfeligheder hindrede Iværksættelsen deraf allerede nu ved det forestaaende Møde.

Endvidere fremhævedes Nødvendigheden af en Bestemmelse om, hvorledes der skulde forholdes, naar En af de Valgte ikke modtog Valget eller af andre Grunde ikke kunde udføre det ham overdragne Hverv.

3 Overensstemmelse hermed vedtoges det derfor til Comitens Forslag at føie følgende Bestemmelser:

Skulde Vacancer i foranførte Valg opstaae, udfyldes disse af Landhuusholdningselskabets Bestyrelse i Forening med Comiteen.

Den hermed vedtagne Ordning af de fremtidige Landmandsforsamlinger forelægges den 10de Landmandsforsamling til Approbation.

Med Hensyn til Mødet i Aarhus foreslog Comiteen, at Dommercomiteerne for Dyrene skulde, under Ledelse af Præsidenten eller Vicepræsidenten, vælges af Delegerede fra Landbosforeningerne strax efter Mødets Aabning, og at til Bedømmelse af Maskiner og Redstaber den i Odense valgte Comitee (Mekanikus Winstrup, Forpagter Heide og Møller Clausen), efterat have suppleret sig med det fornødne Antal Medlemmer, skulde sammentræde 4 Dage forinden Forsamlingen aabnes, for til den Tid at være færdig med sin Bedømmelse.

Nod at tildele Møller Clausen dette Tillidsbæver, gjordes gjældende, at hans Optræden i Broager under Krigen havde været en saadan, at man maatte ønske sig fritagen for at komme i Berøring med ham. Hertil kom, at han ikke var valgt af Forsamlingen i Odense, men kun af de derværende Udstillere, og da man for Fremtiden maatte ansee det for rigtigst, at Udstillerne ikke særligt valgte noget Medlem af Comiteerne, foresloges det at udelukke ham af Comiteen, hvilket vedtoges.

Comiteens Forslag angaaende Dyrenes Classification gik ud paa, saavidt muligt at komme til en Classification efter Racer; men den havde troet for Tiden at burde indskrænke sig til dens Gjennemførelse alene for Fedeqvæg, Malkeqvæg og Faar. Forsamlingen vedtog imidlertid ogsaa at udstrække den til Heste til Ride- og lettere Trækbrug, saa at der blev en Klasse for forædlede Heste og en for Landheste, og da det muligen nu og da kunde være vanskeligt for vedkommende Udstillere at bestemme, under hvilken Klasse Dyret rettest burde bedømmes, vedtoges det ligeledes, at han kunde overlade dette til vedkommende Dommercomitee, saameget mere

som denne vilde have at bedømme begge Classer i denne Hovedafdeling.

Det vedtoges fremdeles at føie til Comitæens Forslag, at til jydsk Race bliver at hense foret, graat (blakket), fortbroget eller graabroget Vød, samt at forandre Classen „Ovier fra 1 til 3 Aar“ til „Røer og Ovier fra 1 til 3 Aar.“

Da Samlingen af Malteqvæg nærmest var bleven til, for at fremkalde en Væddekamp mellem Opbrætterne af forskjellige Racer, var Forsamlingen med Comitæen enig i, at der ikke her burde konkurreres efter Racer, hvilken Mening søgte at gjøre sig gjældende ogsaa her.

Mødets Varighed foreslog Comitæen til 5 Dage. Stemmer hævede sig for at indskrænke det til 4; men derimod gjordes gjældende, at, hvis man vilde have noget virkeligt Udbytte af Mødet, kunde det ikke godt være kortere end 5 Dage. Naar man kom saa vidt, at Dyrene kunde være bedømte Dagen før Forsamlingen aabnedes, vilde Sagen stille sig noget anderledes.

Valget af de Spørgsmaal, der skulde stilles til Forhandling, foreslog Comitæen overladt til den forberedende Comitæe, dog saaledes, at de skulde stilles i et begrændset Antal og være saadanne, som ikke kunde antages at ville kunne faae tilstrækkelig Belysning ved de mindre Landbosforeningers Møder. Da det gjordes gjældende, at ethvert Spørgsmaal kunde tilfulde belyses af Landbosforeningerne, vedtoges det at lade den herhenhørende Passus udgaae.

De af de Delegerede fra Landbosforeningerne den 13de Juni 1865 tagne Beslutninger ere saaledes følgende:

1. Den næste Landmandsforsamling afholdes i Kjøbenhavn 1869.
2. Det kongelige Landhuusholdningselskab sammentalder Aaret forud for dens Afholdelse et Møde i Kjøbenhavn af 1—2 Delegerede fra hver Landbosforening.

I dette Møde

- a) Fastfattes Stedet for næste Landmandsforsamling.
- b) Vælges 3 Medlemmer af den Comitee, der har at forberede Mødet, hvilke selv supplere sig. Præsidenten og Vicepræsidenten ere fødte Medlemmer af denne Comitee.
- c) Foretages Valg af Præsident og Vicepræsident for den forestaaende Forsamling.
- d) Vælges Medlemmerne af de forskjellige Dommercomiteer (3 Dommere og 2 Suppleanter til hver).

3. Skulde Vacance i foransførte Valg opstaae, udfyldes de af Landhuusholdningselskabet's Bestyrelse i Forening med den Comitee, der har at forberede Mødet.

4. Den hermed vedtagne Ordning af de fremtidige Landmandsforsamlinger forelægges den 10de Landmandsforsamling til Approbation.

5. For Mødet i Aarhus vælges Dommercomiteerne for Dyrene af Delegerede fra Landbosforeningerne, der strax efter Mødets Aabning sammentræde under Ledelse af Præsidenten eller Vicepræsidenten. — Til at bedømme Maskiner og Redskaber sammentræder den af Forsamlingen i Odense valgte Comitee (Mekanikus Winstrup og Forpagter Heide), efterat have til den Tid, den maatte finde passende, suppleret sig med det fornødne Antal Medlemmer, 4 Dage forinden Forsamlingen aabnes, for at dens Bedømmelse betimeligen kan være fuldendt.

6. Dyrene classificeres saaledes:

I. Heste til sværere Trækbrug.

- a) Hingste over 4 Aar, men endnu i en kraftig Alder.
- b) Hopper, som have havt Føl og endnu egne sig til Tillæggsdyr.

II. Heste til Ride- og lettere Trækbrug.

A. Forældre Heste.

- a) Hingste over 4 Aar, men endnu i en kraftig Alder.
- b) Hopper, som have havt Føl og endnu egne sig til Tillæggsdyr.

B. Vandhæfte.

- a) Hingste over 4 Aar, men endnu i en kraftig Alder.
- b) Hopper, som have havt Føl og endnu egne sig til Tillægshyr.

Udstillerne i denne Klasse kunne enten paa Anmeldelserne bestemme, under hvilken af Underafdelingerne de ønske deres Heste bedømte, eller overlade Dommercomiteen at gjøre det.

III. Fedeqvæg.

A. Af jhbdf Race.

(Hertil henføres sort, graat (blaffet), fortbroget eller graa-broget Vøb).

- a) Tyre over 2 Aar, men endnu i en kraftig Alder.
- b) Tyre fra $1\frac{1}{2}$ til 2 Aar.
- c) Køer under 11 Aar.
- d) Køer og Qvier fra 1 til 3 Aar.

B. Af andre Racer.

- a) Tyre over 2 Aar, men endnu i en kraftig Alder.
- b) Tyre fra $1\frac{1}{2}$ til 2 Aar.
- c) Køer under 11 Aar.
- d) Køer og Qvier fra 1 til 3 Aar.

IV. Malfeqvæg.

A. Af jhbdf Race.

(Hertil henføres sort, graat (blaffet), fortbroget eller graa-broget Vøb).

- a) Tyre over 2 Aar, men endnu i en kraftig Alder.
- b) Tyre fra $1\frac{1}{2}$ til 2 Aar.
- c) Køer under 11 Aar.
- d) Køer og Qvier fra 1 til 3 Aar.

B. Af Anglerracen.

- a) Tyre over 2 Aar, men endnu i en kraftig Alder.
- b) Tyre fra $1\frac{1}{2}$ til 2 Aar.
- c) Køer under 11 Aar.
- d) Køer og Qvier fra 1 til 3 Aar.

C. Af andre Racer.

- a) Tyre over 2 Aar, men endnu i en kraftig Alder.

- b) Tyre fra 1½ til 2 Aar.
- c) Køer under 11 Aar.
- d) Køer og Qvier fra 1 til 3 Aar.

D. En Samling af Malkeqvæg.

1 Tyr og 5 Køer (3 Køer og 2 Qvier) af eget Tillæg.

V. Faar.

A. Merinos Faar.

- a) Bødere over 1 Aar.
- b) Faar over 1 Aar.

B. Rjødfaar af rene Racer.

- a) Bødere over 1 Aar.
- b) Faar over 1 Aar.

C. Faar af blandede Racer.

- a) Bødere over 1 Aar.
- b) Faar over 1 Aar.

VI. Sviin.

- a) Orner over ½ Aar.
- b) Søer over ½ Aar.
- c) Grise under ½ Aar, men mindst 3 af samme Kulb.

7. Mødet varer i 5 Dage.

8. De Spørgsmaal, der skulle forhandles, vælges af Comiteen, der har at forberede Mødet, men i et begrændset Antal.

Efter Comiteens Forslag valgtes derpaa til Medlemmer af den Comitee, der har at forberede Mødet i Aarhus:

Grev Frijs-Frijsenborg.

Grosferer H. Broge, Aarhus.

Proprietair Ingerslev, Marselisborg.

(De to Sidstnævnte, som vare tilstede, modtoges strax Valget. Grev Frijs har derimod maattet undslaae sig, hvorfor Kammerherre Stiftamtmand Dahl til Moesgaard er anmodet om at tiltræde Comiteen, som isørigt supplerer sig selv med det fornødne Antal Medlemmer og antager Forsamlingens Secretair.)

Endelig stredes til Valg af Præsident og Vicepræsident, hvilket faldt henholdsvis paa Grev Holstein-Holsteinborg (30 St.) (Grev Frijs-Frijsenborg havde 6 St.), og Godseier Estrup, Skafføgaard (31 St.) (Rosenørn-Teilmann havde 5 Stemmer), hvilke begge have modtaget Valget. Der var afgivet 36 Stemmesedler.

Paa Grund af den fremrykkede Tid kunde der ikke ved nærværende Møde blive forhandlet om, hvorvidt der burde træffes Foranstaltninger til at bringe Landboforeningerne i næiere indbyrdes Forbindelse med hverandre. Spørgsmaalet havde imidlertid tilbeels fundet sin Besvarelse ved de her stedfundne Forhandlinger, der havde viist, at meget Godt kan komme ud af slike Sammenkomster, som derfor sikkert ogsaa i Fremtiden kunne ventes gjentagne.
